

Sygn. akt VII Ua 5/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 marca 2018 r.

**Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych**

w składzie:

Przewodniczący: SSO Marcin Graczyk

Sędziowie: SO Małgorzata Jarząbek (spr.)

SO Agnieszka Stachurska

Protokolant: Paulina Filipkowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 14 marca 2018 r. w Warszawie

sprawy z odwołania J. A.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia rehabilitacyjnego

na skutek apelacji wniesionej przez odwołującego J. A.

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie VI Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 21 września 2017 roku, sygn. akt VI U 402/15

zmienia zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 9 czerwca 2015 roku znak: (...) w ten sposób, że zobowiązuje J. A. do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia rehabilitacyjnego z funduszu chorobowego za okres od dnia 1 maja 2015 roku do dnia 10 maja 2015 roku.

SSO Agnieszka Stachurska SSO Marcin Graczyk SSO Małgorzata Jarząbek

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi-Południe w Warszawie VI Wydział Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu sprawy z odwołania J. A.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 9 czerwca 2015 r. znak: (...) wydał w dniu 21 września 2017 r. wyrok, na podstawie którego oddalił odwołanie.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

J. A. przebywał na zwolnieniu lekarskim w okresie od 1 września 2014 roku do 24 lutego 2015 roku. ZUS przyznał ubezpieczonemu świadczenie rehabilitacyjne na okres od dnia 25 lutego 2015 roku do dnia 25 maja 2015 roku.

J. A. na zlecenie pracodawcy udał się na badania do lekarza medycyny pracy, który stwierdził, że jest od zdolny do wykonywania pracy. Orzeczenie lekarskie zostało wydane w dniu 17 kwietnia 2015 r., od tego dnia J. A. odzyskał zdolność

do wykonywania pracy na stanowisku elektromontera. Ubezpieczony podjął pracę zarobkową w dniu 11 maja 2015 roku, o czym pisemnie w dniu 13 maja 2015 roku poinformował Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił na podstawie dokumentów zawartych w aktach sprawy oraz aktach organu rentowego, których wiarygodność nie była kwestionowana przez żadną ze stron, a ponadto oparł się również na zeznaniach odwołującego się J. A., które zostały uznane za w pełni wiarygodne, a także zgodne z pozostałym materiałem dowodowym w postaci dokumentów. Sąd Rejonowy miał także na uwadze, że strony nie wniosły o uzupełnienie materiału dowodowego.

Przechodząc do rozważań nad zasadnością odwołania Sąd Rejonowy wyjaśnił, że przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie było odwołanie J. A. od decyzji organu rentowego zobowiązującej go do zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranego świadczenia rehabilitacyjnego z funduszu chorobowego w kwocie 2.957,00 zł, za okres od 1 maja 2015 roku do 25 maja 2015 roku.

Sąd Rejonowy powołał się na treść art. 17, art. 66 i art. 68 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, zgodnie z którą ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo

do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia. Wskazał również, że podstawą skarżonego rozstrzygnięcia jest także regulacja z art. 84 ust. 1 – 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Sąd Rejonowy zważył, że w niniejszej sprawie organ rentowy uznał, iż pobrane przez ubezpieczonego świadczenie rehabilitacyjne, za okres od dnia 1 maja 2015 roku do 25 maja 2015 roku, jest świadczeniem nienależnym z uwagi na pobieranie wynagrodzenia z tytułu zatrudnienia w spółce (...) Spółka Cywilna z siedzibą w W.. Odwołujący się potwierdził fakt świadczenia pracy od dnia 11 maja 2015 roku. Z dokonanych przez

Sąd Rejonowy ustaleń wynika, że odwołujący po otrzymaniu w dniu 17 kwietnia 2015 roku od lekarza medycyny pracy orzeczenia o odzyskaniu zdolności do świadczenia pracy dotychczas wykonywanej w dniu 11 maja 2015 roku podjął pracę, czyli w okresie, na który zostało przyznane mu świadczenie rehabilitacyjne (tj. od 25.02.2015r. do 25.05.2015r.), o czym w dniu 13 maja 2015 roku poinformował organ rentowy na piśmie.

Wobec powyższego Sąd Rejonowy podzielił stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w uchwale z dnia 17 lutego 2016 roku (sygn. III UZP 15/15), zgodnie z którym wcześniejsze podjęcie pracy przez ubezpieczonego (rezygnacji ze zwolnienia) nie może uzasadniać zastosowania sankcji z art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej. Przepis ten dotyczy bowiem wyłącznie sytuacji nadużycia prawa do zasiłku chorobowego. W ocenie Sądu Rejonowego rezygnacja

ze zwolnienia (przez przyście pracownika do pracy), albo skrócenie zwolnienia przez lekarza, nie jest nadużyciem prawa do zasiłku chorobowego, a o sytuacji nadużycia prawa można mówić tylko wtedy, gdy ubezpieczony korzystając ze zwolnienia lekarskiego wykonuje jednocześnie pracę opłacaną zasiłkiem chorobowym. Sankcja określona w art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej oparta jest na domniemaniu nadużycia prawa do zasiłku chorobowego, czyli na założeniu, że ubezpieczony wykonujący w okresie przysługującego mu prawa do zasiłku pracę zarobkową nie jest niezdolny do pracy, a celem zwolnienia było otrzymanie zasiłku chorobowego mimo braku owej niezdolności. Stąd rezygnacja ze zwolnienia wyłącza możliwość zastosowania

art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej. W konsekwencji zdaniem Sądu Rejonowego przepis ten nie może być stosowany, jeśli takiego zamiaru nie było, a więc gdy ubezpieczony - w związku

z uzyskaniem zaświadczenia właściwego lekarza o odzyskaniu zdolności do pracy - skrócił okres zwolnienia podejmując pracę zarobkową, o czym powiadomiono organ rentowy celem dokonania weryfikacji okresu, za jaki przysługuje zasiłek chorobowy.

W ocenie Sądu Rejonowego postawa odwołującego nie miała na celu świadomego wprowadzenia w błąd ZUS i pobrania nienależnego świadczenia rehabilitacyjnego. Zdaniem Sądu Rejonowego J. A. wykazując dobrą wolę, należycie poinformował organ rentowy o zaistniałej sytuacji, powodującej przerwanie okresu zasiłkowego. Nie można więc

w tym przypadku mówić o naruszeniu art. 17 wyżej cytowanej ustawy, który stanowi pewnego rodzaju sankcję w postaci utraty prawa do zasiłku chorobowego "za cały okres zwolnienia"

(od pracy) między innymi w stosunku do osób, które w złej wierze świadomie wprowadzają organ rentowy w błąd oraz łamiąc i wykorzystując prawo pobierają w ten sposób nienależne świadczenie. Od momentu podpisania umowy o pracę, podejmując decyzję o podjęciu zatrudnienia dołożył wszelkich starań - w związku z faktem pobierania świadczenia rehabilitacyjnego – zmierzających do poinformowania ZUS o zaistniałej sytuacji oraz przedstawił organowi wymagane dokumenty, na podstawie których powinno dojść do przerywania okresu zasiłkowego w momencie odzyskania zdolności do pracy. W przypadku odwołującego nastąpiło to z dniem 17 kwietnia 2015 roku, kiedy to orzeczeniem lekarskim wydanym

na podstawie skierowania na badanie lekarskie z dnia 8 kwietnia 2015 roku lekarz stwierdził brak przeciwwskazań zdrowotnych i zdolność do wykonywania/podjęcia pracy. Orzeczenie

to nie zostało zaskarżone przez odwołującego i dało możliwość podjęcia przez wnioskodawcę pracy od dnia 11 maja 2015 roku.

W świetle tych ustaleń Sąd Rejonowy stwierdził, że decyzja organu rentowego z dnia 9 czerwca 2015 roku zobowiązująca J. A. do zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranego świadczenia rehabilitacyjnego za okres od dnia 1 maja 2015 roku

do 25 maja 2015 roku jest zasadna z uwagi na odzyskanie przez odwołującego zdolności do pracy od dnia 17 kwietnia 2015 roku, co zostało potwierdzone orzeczeniem lekarskim, a ubezpieczony nienależnie pobrał świadczenie rehabilitacyjne za okres od dnia 1 maja 2015 roku do 25 maja 2015 roku.

Apelację od powyższego wyroku złożył w dniu 30 października 2017 r. odwołujący, zaskarżając rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego w całości. Odwołujący zarzucił wyrokowi brak obiektywizmu i niewzięcie pod uwagę kluczowej kwestii sporu oraz wniósł o zmianę wyroku

co do wysokości kwoty zwrotu niesłusznie pobranego świadczenia rehabilitacyjnego.

W uzasadnieniu apelacji odwołujący wskazał, że w jego ocenie Sąd Rejonowy nie wziął pod uwagę tego, że został wprowadzony w błąd przez pracownika ZUS, ponieważ gdyby informacje, które uzyskał, były rzetelne, to cała sprawa nie musiałaby się zakończyć w Sądzie. Odwołujący został poinformowany, że w przypadku podjęcia pracy będzie musiał zwrócić tylko część zasiłku, a poza tematem sporu było to, czy w okresie pobierania świadczenia rehabilitacyjnego był zdolny do pracy, lecz to, czy podjął pracę w czasie trwania świadczenia. Odwołujący zaznaczył również, że nie jest prawdą, iż w dniu 11 maja 2015 r. pobierał wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia w spółce (...), ponieważ nie pracował w tej spółce od 31 sierpnia 2014 roku. Z uwagi na powyższe odwołujący wniósł o ponowne rozpatrzenie jego sprawy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja odwołującego była zasadna, choć z innych przyczyn, niż wskazano w jej treści.

W ocenie Sądu Okręgowego Sąd Rejonowy co do zasady prawidłowo ustalił okoliczności stanu faktycznego, które w niniejszej sprawie były bezsporne. Rację miał jednak odwołujący,

że niezasadnie Sąd Rejonowy przyjął, iż z dniem 11 maja 2015 r. podjął on pracę w (...), podczas gdy praca ta odbywała się na rzecz (...) Sp. z o.o. z siedzibą

w W.. Odwołujący wskazał na tą okoliczność w trakcie składania zeznań na rozprawie w dniu 28 kwietnia 2016 r., znajduje to również potwierdzenie w orzeczeniu lekarza medycyny pracy z 17 kwietnia 2017 r. Okoliczność ta nie miała jednak znaczenia dla rozstrzygnięcia; istotny był bowiem sam fakt podjęcia pracy przez odwołującego w dniu 11 maja 2015 r., nie zaś to, na rzecz którego podmiotu praca ta miała być świadczona. Prawdłowo również Sąd Rejonowy przeprowadził wywód w zakresie możliwości zastosowania na tle stanu faktycznego sprawy art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1368). Zasadnie Sąd Rejonowy stwierdził również, że powyższy przepis w niniejszej sprawie nie znajduje zastosowania. Sąd Okręgowy w całości podziela argumentację prezentowaną w uzasadnieniu skarżonego wyroku, w tym również w uzasadnieniu przywołanej przez Sąd I instancji uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2016 roku sygn. akt III UZP 15/15. Sankcja określona w art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej oparta jest na domniemaniu nadużycia prawa do zasiłku chorobowego, czyli na założeniu, że ubezpieczony wykonujący w okresie przysługującego mu prawa do zasiłku pracę zarobkową nie jest niezdolny do pracy, a celem zwolnienia było otrzymanie zasiłku chorobowego mimo braku owej niezdolności. Przepis może więc zastosowanie jedynie wówczas, gdy w czasie zwolnienia lekarskiego ubezpieczony wykonuje pracę bez formalnej rezygnacji ze zwolnienia lekarskiego. Wówczas zostanie pozbawiony zasiłku chorobowego za czas po przeprowadzonej kontroli oraz zostanie zastosowana sankcja za cały wcześniejszy okres zwolnienia lekarskiego w związku z domniemaniem nadużycia tego zwolnienia także w okresie poprzedzającym kontrolę. Zastosowanie art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej uzasadnia zatem tylko sytuacja korzystania ze zwolnienia lekarskiego w czasie wykonywania pracy. Przepis ten nie może zatem być stosowany, jeśli takiego zamiaru nie było, a więc gdy ubezpieczony - w związku z uzyskaniem zaświadczenia właściwego lekarza o odzyskaniu zdolności do pracy - skrócił okres zwolnienia podejmując pracę zarobkową, o czym powiadomił organ rentowy celem dokonania weryfikacji okresu, za jaki przysługuje zasiłek chorobowy (zob. wyrok Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie, VII Ua 81/17).

W pozostałym jednak zakresie Sąd Okręgowy uznał zaskarżone rozstrzygnięcie za niezasadne. Spór w niniejszej sprawie dotyczył kwestii zwrotu otrzymanego przez odwołującego świadczenia rehabilitacyjnego jako świadczenia nienależnego. Zgodnie z treścią odwołania z dnia 22 lipca 2015 r. J. A. wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez odstąpienie od żądania zwrotu należności z tytułu nienależnie pobranego świadczenia wskazał, że żądanie przez ZUS zwrotu świadczenia za pełen miesiąc jest niezasadne. Kwestią sporną w sprawie pozostawało więc czy odwołujący w związku z wcześniejszym zakończeniem okresu niezdolności do pracy niż okres, na który przyznano mu świadczenie w postaci świadczenia rehabilitacyjnego, oraz powrotem do świadczenia pracy zarobkowej w dniu 11 maja 2015 r. jest zobowiązany do zwrotu pobranego świadczenia za cały miesiąc maj 2015 roku, czy też za okres od dnia powrotu do pracy do dnia, do którego, zgodnie z decyzją ZUS, przysługiwało mu powyższe świadczenie. Rozpoznając sprawę Sąd Rejonowy prawidłowo przyjął, że art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej – z przyczyn wskazanych powyżej – nie może mieć zastosowania w niniejszej sprawie, przy czym jednocześnie wskazał, że w przypadku odwołującego doszło do wcześniejszego przerwania okresu zasiłkowego, co uzasadniało stwierdzenie, że świadczenie rehabilitacyjne wypłacone za okres od 1 do 25 maja 2015 r. stanowiło świadczenie nienależne. Zgodnie z argumentacją Sądu Rejonowego do odzyskania zdolności do pracy przez odwołującego, a tym samym do przerwania okresu zasiłkowego, doszło z dniem 17 kwietnia 2015 r., kiedy to orzeczeniem lekarskim wydanym na podstawie skierowania na badanie lekarskie z dnia 8 kwietnia 2015 roku lekarz medycyny pracy stwierdził brak przeciwwskazań zdrowotnych i zdolność do wykonywania/podjęcia pracy. W konsekwencji powyższego zdaniem Sądu Rejonowego świadczenie przyznane odwołującemu za ww. okres było nienależne, gdyż odzyskał zdolność do pracy w terminie wcześniejszym.

Stosownie do art. 18 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1778) świadczenie rehabilitacyjne przysługuje ubezpieczonemu, który po wyczerpaniu zasiłku chorobowego jest nadal niezdolny do pracy, a dalsze leczenie lub

rehabilitacja lecznicza rokując odzyskanie zdolności do pracy. Świadczenie rehabilitacyjne przysługuje przez okres niezbędny do przywrócenia zdolności do pracy, nie dłużej jednak niż przez 12 miesięcy.

Wskazać należy, że prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego nie wynika z faktu samego zachorowania ubezpieczonego, lecz ze związaną z chorobą niemożnością zarobkowania. Jeżeli ubezpieczony w okresie choroby wykonuje pracę zarobkową na podstawie umowy o pracę, innej umowy cywilno-prawnej lub prowadzi własną działalność, nie można mówić

o niemożności zarobkowania. Skoro ubezpieczony ma możliwość zarobkowania i korzysta z tej możliwości prawo do świadczeń z ubezpieczenia chorobowego jest wyłączone. Podstawą do tego wyłączenia jest samo działanie, z którym wiąże się możliwość uzyskania zarobku, niezależnie od tego, czy wystąpi skutek tego działania w postaci rzeczywistego dochodu.

Wynika to z określenia "wykonuje pracę zarobkową" (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2007 r. II UK 132/06). Rolą świadczenia rehabilitacyjnego jest rekompensata nieosiągniętych (utraconych) na skutek zachorowania zarobków (dochodów), tym samym, jeśli pomimo niezdolności do pracy, pracownik będzie otrzymywał wynagrodzenie, świadczenie rehabilitacyjne nie będzie mu przysługiwać (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2014 r. III UK 14/14).

W ocenie Sądu Okręgowego Sąd Rejonowy błędnie zinterpretował wydanie przez lekarza medycyny pracy wstępnego orzeczenia lekarskiego z dnia 17 kwietnia 2015 r. jako okoliczność, którą należy utożsamiać z odzyskaniem zdrowia przez odwołującego i tym samym przerwania okresu zasiłkowego. Sąd Okręgowy zważył, że orzeczenie lekarza medycyny pracy zostało wydane na podstawie skierowania na badanie lekarskie z dnia 8 kwietnia 2015 r. wystawionego przez podmiot, z którym odwołujący miał zamiar nawiązać stosunek pracy po ustaniu okresu zasiłkowego. Orzeczenie to dotyczy zdolności do pracy odwołującego na wskazanym

w skierowaniu stanowisku elektromontera. Lekarz medycyny pracy na podstawie tego orzeczenia stwierdził jedynie brak przeciwwskazań zdrowotnych do podjęcia takiej pracy, przy czym w ocenie Sądu orzeczenie to ma takie znaczenie, że dotyczy stanu zdrowia odwołującego na przyszłość, tj. na planowany dzień rozpoczęcia pracy. Orzeczenie to różni się więc od orzeczenia lekarskiego bądź oświadczenia lekarza o skróceniu okresu niezdolności do pracy (zaświadczenia o wcześniejszym odzyskaniu zdolności do pracy.) Różnica jest taka, że lekarz medycyny pracy stwierdza, czy istnieją przeciwwskazania do wykonywania konkretnej pracy

na danym, wskazanym w skierowaniu na badania stanowisku, a więc w konkretnych warunkach, zaś ww. zaświadczenie lekarskie dotyczy ogólnego stanu zdrowia badanego, a dokładnie stwierdzenia, czy badany ze względu na całokształt okoliczności zdrowotnych i w kontekście uprzednio rozpoznanego u niego schorzenia lub schorzeń wywołujących niezdolność do pracy zdolność tą odzyskał. Tym samym w ocenie Sądu Okręgowego przedmiotowym orzeczeniem lekarz medycyny pracy nie kontestuje z wystawionemu odwołującemu zwolnieniem lekarskim stanowiącym podstawę ustaleń organów orzeczniczych ZUS oraz decyzji organu rentowego w zakresie orzeczenia o niezdolności do pracy odwołującego, a tym samym z podstawą faktyczną przyznania odwołującemu prawa do świadczenia rehabilitacyjnego, lecz stwierdza jedynie, że odwołujący będzie zdolny do podjęcia pracy na stanowisku określonym

w skierowaniu na badanie wystawionym przez mającego zamiar go zatrudnić pracodawcę.

W konsekwencji zdaniem Sądu Okręgowego za moment, w którym doszło do przerwania okresu zasiłkowego (okresu na jaki odwołującemu przyznano prawo do świadczenia rehabilitacyjnego) nie można uznać dnia, w którym lekarz medycyny pracy wystawił odwołującemu orzeczenie

o braku przeciwwskazań do wykonywania pracy na stanowisku elektromontera, tj. w dniu 17 kwietnia 2015 r., lecz dopiero dzień podjęcia przez niego pracy zarobkowej, o czym odwołujący poinformował organ rentowy w piśmie z dnia 13 maja 2015 r.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie J. A. było zasadne w zakresie, w jakim dochodził on uznania, że pobrane przez niego świadczenie rehabilitacyjne, przysługujące za okres od 1 do 25 maja 2015 r., nie było

świadczeniem niezależnym za przypadający na powyższy okres przedział czasu poprzedzający podjęcie przez niego pracy zarobkowej. W pozostałym zaś zakresie – to jest od momentu podjęcia pracy do dnia, na który prawo do ww. świadczenia zostało mu przyznane – pobrane przez odwołującego świadczenie miało charakter świadczenia niezależnego w związku z odzyskaniem przez niego zdolności do pracy i podjęciem pracy zarobkowej. Powyższe stwierdzenie skutkowało stosowną zmianą skarżonego wyroku Sądu Rejonowego, o czym Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 386 § 1 k.p.c.

SSO Małgorzata Jarząbek (spr.) SSO Marcin Graczyk SSO Agnieszka Stachurska

Zarządzenie: (...)

(...)